

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ;

του *Henri-Irénée Marrou*

Διάφοροι όρισμοί και έρευνες που έχουν σκοπό να όριοθετήσουν την έπιστήμη της Ιστορίας	23
Η ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: Μιά Ιστορική παράδοση που προέρχεται από τον Έλληνισμό, και ή συμβολή των άλλων πολιτισμών που την πλούτισε, χωρίς να την αναγκάσει να μεταμορφωθεί ριζικά	24
ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: 'Ο αιώνας του Περικλή, περίοδος ιστορικής δημιουργίας: 'Ηρόδοτος, 'Ελλάνικος ό Μυτιληναίος, Θουκυδίδης. 'Από την εποχή των θεών και των ήρώων στην εποχή των ανθρώπων. 'Η σύγχρονη 'Ιστορία και ή ανάγκη να επεκταθεί ή έρευνα στις προηγούμενες εποχές. Οί προσπάθειες του 'Ηρόδοτου και του Θουκυδίδα για έπιστημονική έρμηνεία. 'Η ιστορική έρευνα έχει αναπόφευκτα τή σφραγίδα της προσωπικότητας του έρευνητή. 'Ο 'Ελλάνικος, συνδετικός κρίκος ανάμεσα στον 'Ηρόδοτο και τόν Θουκυδίδα, ή ή εμφάνιση της έπιστημονικής έρευνας των πηγών: χρονολογία και μονογραφίες	27
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ: Θρίαμβος της ρητορικής, στοιχείο που παραμορφώνει φανερά τά δύο μέσα έξερεύνησης του παρελθόντος που ακολουθοϋσαν ώς τότε: ιστοριοδική ανάλυση και ιστορική σύνθεση. Τό δίλημμα του κλασικισμού: αναζήτηση, με την ύπομονη και την ακρίβεια, της γνώσης του παρελθόντος, ή αναζήτηση ενός ύφους ιστορικής γραφής. Πολύβιος ό Μεγαλοπολίτης, ένας Ιστορικός που οί μέθοδοί του θυμίζουν τις μεθόδους της σύγχρονης έπιστήμης: σύνδεση γεγονότων, μελέτη των κοινωνικών δομών, ανάλυση της άλληλουχίας αιτίων και αίτιατων. Τάσεις της εξέλιξης που ακολουθοϋν γενικά οί Ιστορικοί της 'Αρχαιότητας: παίρνουν ώς βάση τή διήγηση κάποιου προακτόχου τους και τή διανθίζουν με προσωπικές παρατηρήσεις, ύφολογικά στολίδια και φιλο-	

σοφικές σκέψεις, χωρίς αναγκαστική σχέση με τὰ γεγονότα που ἀφηγοῦνται. Παράλληλα συνεχίζεται ἡ ιστοριοδιφικὴ ἔρευνα: μονογραφίες, βιογραφίες, ἐξέλιξη ἑνὸς ἰδιαίτερου ἐπιστημονικοῦ κλάδου, κι ἔπειτα προσπάθεια γιὰ τὴ σύνθεση τῆς παγκόσμιας Ἱστορίας μέσα ἀπὸ τοὺς χρονολογικοὺς πίνακες. Ὁ Χριστιανισμός, παράγοντας πού θά ἀσκήσει βαθιὰ καὶ πολὺπλοκὴ ἐπίδραση στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἱστορικῆς τεχνικῆς· οἱ βασικὲς ἀπαιτήσεις τῆς καινούριας θρησκείας; ἀκριβῆς ἐντοπισμὸς τῶν γεγονότων πού ἀποδεικνύουν αὐθεντικὲς τίς πράξεις τοῦ Ἰησοῦ, καθὼς καὶ τῶν γεγονότων πού προηγοῦνται ἢ ἔπονται τῆς ἐμφάνισής του στὸν κόσμο. Ἱστορικὲς ἔρευνες καὶ ἀποδείξεις ἐπιδεκτικῆς χρονολόγησής, ἀπαραίτητες γιὰ ὅποιον θέλει νὰ ὑποστηρίξει ἢ νὰ καταπολεμήσει τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἀπὸ τίς χωρὶς ἀξιώσεις ἀφηγήσεις τῶν χρονικῶν ἢ τῶν χρονογραφικῶν στίς μεγάλες συνθέσεις τῆς παγκόσμιας Ἱστορίας πού, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἀποκάλυψης, ἀνέρχονται ὡς τὴν ἐμφάνιση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆ δημιουργία τοῦ κόσμου. Ἡ Θεολογία τῆς Ἱστορίας καὶ ἡ Πολιτεία τοῦ Θεοῦ, ἡ Φιλοσοφία τῆς Ἱστορίας καὶ ὁ αἰώνας τοῦ Διαφωτισμοῦ . . . . .

35

ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΑΣ: Ὁ ἀνθρώπος τοῦ Μεσαίωνα, ἕνας ἀκούσιος καὶ συχνὰ ἀνυπότακτος αἰχμάλωτος τοῦ ἱστορικοῦ, ἢ ὑποτιθέμενου ὡς ἱστορικοῦ δικαίου, κατὰ τοῦ ὁποίου δὲν μπορεῖ νὰ ἀγωνιστεῖ, γιὰ τὸ λείπει μιὰ κριτικὴ τεχνικὴ πού θά τοῦ ἐπέτρεπε νὰ διακρίνει τὸ ἔγκυρο ἀπὸ τὸ φανταστικό, ἢ μιὰ ἐπιστημονικὴ μέθοδος πού θά τὸν βοηθοῦσε νὰ στηρίξει τὴν πεποίθησή του σὲ ὀρθολογικὰ ἐπιχειρήματα. Οἱ οὐμανιστὲς τῆς Ἀναγέννησής καὶ ἡ ἐπεξεργασία μιᾶς κριτικῆς μεθόδου πού θά ἀποσκοπεῖ περισσότερο στὴν πειθὸν παρά στὴν ἐπιβολή, Ἡ Μεταρρύθμιση, εὐκαιρία γιὰ μιὰ θρησκευτικὴ φιλονικία πού θά τραφεῖ μὲ ἱστορικὰ ἐπιχειρήματα ἱκανὰ νὰ δυσφημίσουν τὸν ἀντίπαλο. Πρὸς μιὰ κριτικὴ ἀνάλυση τῶν γεγονότων μὲ σκοπὸ ὄχι πιά τὴ γελοιοποίηση τῆς ἀντίθετης θέσης, ἀλλὰ τὴν ὀρθολογικὴ ἀπόδειξη. Μιὰ παράλληλη προσπάθεια: ἡ οἰκοδόμησις τῆς ἱστορικῆς σύνθεσης συμπληρωματικὴ καὶ ἀπαραίτητη στὸ ἔργο τοῦ ἱστοριοδίφου πού περιμένει ἕνα ἀρχαιολογικὸ ὑλικό, γιὰ νὰ τὸ ἀναλύσει κριτικά.

47

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ: Ὁ σύγχρονος

Ιστορικός: Ένας συγγραφέας που πραγματοποιεί τή σύνθεση ανάμεσα στη συμβολή τής κλασικής Ιστοριοδιφίας και τήν αίσθηση τών μεγάλων προβλημάτων τής ανθρωπότητας, θεωρημένων από μιὰ γενική και εύρυτατη σκοπιά. 'Ο Gibbon, φιλόσοφος και Ιστοριοδίφης, πρώτος αναμφισβήτητος εκπρόσωπος μιᾶς ώριμης πιά έπιστήμης. Δυὸ ἀδελφές, κάποτε ἔχθρικές μεταξύ τους ἀλλὰ πάντοτε ἀχώριστες: ἡ Φιλοσοφία και ἡ Ἱστορία. Πολιτική Ἱστορία, Φιλοσοφία τής Ἱστορίας, Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ, Οἰκονομική Ἱστορία, θεμέλια μιᾶς γνώσης πού θέλει νά ἀγκαλιάσει τὸ παρελθόν τοῦ ἀνθρώπου σέ ὅλη τήν πολυπλοκότητα και τὸν καθολικό του πλοῦτο.	55
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	63

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΤΟΠΟΣ

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ, ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ, ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ

τοῦ Alfred Cordoliani

Χρονολόγηση τοῦ γεγονότος ἢ τής κίνησης τής σκέψης, ἔμφυτη και ἐπιτακτική ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου	67
Η ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ: Ἀστρονομική χρονολογία και τεχνική χρονολογία, μέσα γιά τήν ἀνακατάταξη τών γεγονότων στὸ ξετύλιγμα τής Ἱστορίας τής Ἀνθρωπότητας.	68
ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ: Σύντομοι χρόνοι, χρόνοι μεγάλης διάρκειας, χρονολογικές περίοδοι. Ἡ κίνηση τών ἀστρων, ἕνας κατηγορικός ρυθμὸς τής ἐπίγειας ὑπαρξης. Διαφορετικές ἐρμηνείες γιά τὴ διάρκεια τής ἡμέρας: ἀπὸ τήν ἀνατολή ὡς τὴ δύση τοῦ ἡλίου ἢ ἀπὸ τὴ δύση ὡς τὴν ἀνατολή.	70
Οἱ σύντομοι χρόνοι: Ἡ ὥρα, μιὰ ἔννοια πού ἰσχύει γιά ὅλο τὸν κόσμο και πού πρέπει νά τὴ διορθώνουμε ἀνάλογα μὲ τίς μεταβολές στὴ διάρκεια τής φυσικῆς ἡμέρας και τὴ διατήρηση τής τοπικῆς ὥρας	70
Οἱ χρόνοι μεγάλης διάρκειας: Ὁρισμὸς τών ἀρχικῶν μέτρων γιά τοὺς χρόνους μεγάλης διάρκειας: φάσεις τής σελήνης, ὁ ἕμνας ρυθμὸς τών ἐποχῶν, τὸ ἔτος. Πρῶτες προσπάθειες γιά τὴν κωδικοποίηση τοῦ ἔτους σὲ συνάρτηση μὲ τίς φάσεις τής σελήνης,	

ἀναπόφευκτες περιοδικές παρεμβολές και ἀταξίες ἀπὸ τῆ μη τήρηση τῶν κανόνων. Τὸ διχρῆς ἡμερολόγιο τῶν Αἰγυπτίων: παρατήρηση τῶν τριῶν μεγάλων περιόδων τοῦ Νείλου ποῦ δι- ορθώθηκε σὲ σύγκριση μὲ τὴν ἡλιακὴ ἐπιτολὴ τοῦ Σείριου. Ἀπὸ τῆ μεταρρύθμιση τοῦ ἡμερολογίου ἀπὸ τὸν Ἰούλιο Καί- σαρα στὸ γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο. Τὰ διάφορα ἡμερολόγια ποῦ ἰσχύουν σήμερα και οἱ προσπάθειες γιὰ τὴν καθιέρωση ἑνὸς παγκόσμιου ἡμερολογίου. Ἡ ἑβδομάδα τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν, μιὰ διαίρεση τοῦ χρόνου ποῦ ἐπαναλαμβάνεται ἀδιάκοπα, χω- ρίς νὰ παίρνει ὑπόψη τῆς τῶ ἔτος, ἀλλὰ ποῦ χαρίζει στὸν ἄν- θρωπο μιὰ μέρα ἀφιερωμένη στὴν ἀνάπαυση και τὸ διαλογισμό, σὲ ἀντάλλαγμα γιὰ τὶς ἕξι μέρες ἐργασίας.	72
ΠΑΣΧΑΛΙΟΙ ΚΥΚΛΟΙ: Οἱ διάφοροι κύκλοι ποῦ χρησιμοποιήθη- σαν οἱ χριστιανικὲς χώρες, τὸ Μεσαίωνα, γιὰ τὸν καθορισμὸ τοῦ Πάσχα. Ἐρευνα γιὰ τὶς διάφορες θέσεις τοῦ ἔτους στὸν ἔ- να ἢ τὸν ἄλλο ἀπὸ τοὺς κύκλους ποῦ χρησιμοποιοῦνται.	77
Φιλολογία τῶν χρονολογικῶν ὑπολογισμῶν: Ἡ ἐπιστήμη τῶν πα- σχάλιων κύκλων, πηγὴ μιᾶς πλούσιας φιλολογίας ποῦ καθρε- φτίζει πιστὰ μιὰ σημαντικὴ πλευρὰ τῆς μεσαιωνικῆς παιδείας.	78
ΟΙ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΟΧΕΣ: Χρονολογικὰ συστήματα τῶν ἐποχῶν και ὑπολογισμὸς κατὰ ἔτη βασιλείας. Ἡ ὑπατικὴ ἐποχὴ, βᾶση τῆς ρωμαϊκῆς χρονολογίας ἢ συνυπαρξὴ τῆς, σὲ ὄλη τῆ χριστιανικὴ Δύση, μὲ τὸν ὑπολογισμὸ κατὰ ἐποχές, βᾶση σύνδεσης μὲ τὴν ἐποχὴ τῆς Ἐνσάρκωσης. Οἱ διάφορες μέθοδοι ποῦ ἐπιβάλλουν τὴν ἔναρξη τοῦ ἔτους σὲ διαφορετικὲς ἡμερομηνίες, πηγὴ χονδροειδῶν λαθῶν ποῦ ὁ ἱστορικὸς μπο- ρεῖ νὰ ἀποφύγει μόνον μὲ προσεχτικὲς τομὲς και λεπτομε- ρεικὲς συγκρίσεις. Μέθοδοι ποῦ ἐπιτρέπουν τὸν ἐντοπισμὸ ἐνὸς ἀρχικὰ ἀχρονολόγητου γεγονότος	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	85

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

τοῦ *Guy Beaujouan*

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΕ- ΩΦΥΣΙΚΟΥ:

Ἡ διάρκεια: ἢ συνέχεια και οἱ ὀρθοί τῆς: Ὁ «χρόνος-συντεταγ-
μένη», μιὰ καθαρὰ γραμμικὴ ἀφαίρεση, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ζωντανό, κινούμενο και μεταβαλλόμενο ιστορικό χρόνο. Σε ανάζητηση παραγόντων που μπορούν να προσδιορίσουν τις παλμικές κινήσεις του ιστορικού χρόνου. Μιά καμπύλη των οικονομικών διακυμάνσεων, ή καλύτερη εισαγωγή για ένα έργο σύγχρονης πολιτικής 'Ιστορίας. Ένα από τα πιο επείγοντα και πιο δύσκολα καθήκοντα της έρευνας για τις παλαιότερες περιόδους: η κατάρτιση όμογενών σειρών από άρρυθμικά δεδομένα	87
<i>Η μελέτη των κύκλων:</i> Προσπάθεια αναγνώρισης των φυσικών, κλιματολογικών, γεωλογικών ή βιολογικών δεδομένων των οποίων οι διακυμάνσεις ρυθμίζουν την εξέλιξη των ανθρώπινων κοινοτήτων	89
<i>Οι κλιματολογικές διακυμάνσεις:</i> Παράγοντες που προκαλούν κλιματολογικές αλλαγές ικανές να άσκήσουν μιιά ισχυρή έμμεση επίδραση στη συμπεριφορά των κοινωνιών: ήφαιστειακές έκρηξεις, ώκεάνειες έπικλύσεις, διαστρικός κονιορτός	90
<i>Οι κύκλοι της ήλιακής δρασίσης:</i> Σχετικά άβέβαιη πρόβλεψη της ήλιακής δράσης. Προσδιορισμός της ήλιακής δράσης για τους αιώνες που πέρασαν, ή πώς ή 'Ιστορία βοηθά την 'Αστρονομία: συστηματική καταγραφή των έπιστημονικών παρατηρήσεων που έχουν διασωθει και ή έρμηνεία των ύπερφυσικών φαινομένων που αναφέρουν οι χρονογράφοι του Μεσαίωνα. Το <i>Spectrum of Time</i> και οι διάφορες μέθοδοι που ακολουθούνται για να έρμηνευθούν οι ιδιότητες της ήλιακής δράσης στη γη	93
<i>Μετεωρολογία και εικοτολογία:</i> Σχέσεις ανάμεσα στις κλιματολογικές διακυμάνσεις και τις οικονομικές και δημογραφικές εξελίξεις	99
<i>Κυκλικές όψεις όρισμένων ψυχοφυσιολογικών φαινομένων:</i> 'Ο «σαφής δεσμός» ανάμεσα στους ήλιακούς κύκλους και τους κύκλους της μη άγροτικής οικονομικής δραστηριότητας' όρισμένες συμπτώσεις που δέν πρέπει να μ'ας παρασύρουν σε όριστικά συμπεράσματα: ήλιακές κηλίδες-έπαναστάσεις, ήλιακές κηλίδες-χρηματιστηριακοί πανικοί	103
<i>Η συνολική 'Ιστορία:</i> 'Η 'Ιστορία που ακολουθει τη μέθοδο της σειρας και ή κλασική χρονολογία	105
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	106

Η ΓΕΩΓΙΣΤΟΡΙΑ

του *Charles Higounet*

Τὸ γεωγραφικὸ πλαίσιο καὶ οἱ σχέσεις του μετὰ τὸ τοπικὸ ἱστορικὸ γεγονός	108
Η ΤΑΥΤΙΣΗ ΤΩΝ ΤΟΠΩΝ: Ἡ ἀναζήτησις μιᾶς ἀντιστοιχίας ἀνάμεσα στὸ χῶρο καὶ τὸ χρόνο, ἑνὸς γεγονότος, πρῶτη φροντίδα τοῦ ἱστορικοῦ. Μιὰ συχνὴ δυσκολία, ἡ ταύτιση καὶ ὁ ἀκριβὴς ἐντοπισμὸς ἑνὸς παλαιοῦ τοπωνυμίου. Γεωγραφικὸς ἐντοπισμὸς τοῦ γεγονότος ποὺ μελετοῦμε καὶ οἱ πληροφορίες ποὺ συχνὰ προσφέρει ἢ ἐπὶ τόπου ἔρευνα. Τὸ γεωγραφικὸ πλαίσιο, ἀπαραίτητο βοήθημα τῆς μαρτυρίας	108
ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: Μιὰ λεπτὴ ἐκτίμησις: πόσο εἶναι ὁ ρόλος τοῦ περιβάλλοντος πάνω στὸν ἄνθρωπο καὶ πόσο μετρᾷ ἡ ἐκλογή τοῦ ἀνθρώπου στὸ γεγονός;	112
ΓΕΩΓΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ: Ἐξέλιξις τῆς Ἱστορικῆς Γεωγραφίας καὶ ὁ ὅρισμός της σήμερα: ἀνασύνθεσις τοῦ γεωγραφικοῦ παρελθόντος	116
ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ: Τὰ σύνορα, μιὰ ἔννοια συγκεκριμένη, ζωντανή, πλαίσιο ζωῆς τῶν πολιτισμῶν. Ἀρχικὴ ἔννοια τῶν συνόρων: ἕνα φυσικὸ τεῖχος, καὶ σύγχρονα ἔννοια: ἀποτέλεσμα μιᾶς ἰσορροπίας ἀνάμεσα στὶς ζωτικὲς δυνάμεις δύο ἐθνῶν	118
ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ: Φαινόμενα μετὰ ἱστορικὲς συνέπειες ποὺ ἔχουν στενὴ σχέση μετὰ φυσικὰ φαινόμενα. Ἐγκατάστασις ἀνθρώπων ὁμάδων, διαμόρφωσις τύπων κατοικίας, ἐκχερῶσεις καὶ ἀγροτικὲς ἀσχολίες. Ἐδάφη «ἐλκτικὰ» καὶ ἐδάφη «ἀπωθητικὰ». Θέσις οἰκισμῶν, τοποθεσία, χρησιμοποίησις αὐτῶν τῶν δυνατοτήτων καὶ καθαρὰ ἀνθρώπινη ἐπέμβασις, συνδυασμένοι παράγοντες σὲ κάθε ἔρευνα Ἱστορικῆς Γεωγραφίας. Ἡ Γεωγραφία τῶν πόλεων καὶ ἡ Ἱστορία. Οἱ δρόμοι καὶ ἡ Ἱστορία: δρόμοι μεταναστεύσεων, δρόμοι ἐμπορίου καὶ συναλλαγῶν, δρόμοι θρησκευτικῆς ἢ πολιτικῆς προπαγάνδας. Ἡ Ἱστορικὴ Γεωγραφία τῆς ἐνέργειας καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἰχνη τοῦ παρελθόντος νεκρὰ καὶ ἄλλα ποὺ ἐπέζησαν, ἀναμφισβήτητες, καὶ κάποτε χαρακτηρι-	

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

στικές, συνισταμένες τῶν σύγχρονων τοπίων.....	121
Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΑ: Ὁ ἱστορικὸς χάρτης, συμπέ- ρασμα ἢ σύνθεση ἐρευνῶν ποὺ τείνουν στὴν ἐπιστημονικὴ ἀνα- παράσταση καθορισμένων φαινομένων, ἀναπαράσταση ποὺ πρέπει νὰ ἐκφράζει ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῶν πολιτισμῶν....	126
Η ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ: Ὁ ἱστο- ρικὸς χάρτης, ἀπολογισμὸς ἀλλὰ καὶ μέσο ἐρευνας ἢ ἐρμηνείας. Ἡ χαρτογραφικὴ μέθοδος καὶ οἱ προγενέστερές της, ἡ κριτικὴ, ἡ συγκριτικὴ καὶ ἡ στατιστικὴ μέθοδος, βοηθητικὰ ὄργανα γιὰ τὴν ἐπεξεργασία τῆς Ἱστορίας. Ὁ χάρτης, ἀπάντηση στὴν ἐ- ρώτηση «ποῦ;», στοιχεῖα ἀπάντησης στὶς ἐρωτήσεις «πῶς;» καὶ «γιατί;». Πρακτικὴ κατάρτιση τοῦ ἱστορικοῦ χάρτη. Χάρ- τες κατανομῆς, τοπογραφικὸς χάρτης, ἀεροφωτογραφίες, ἔδα- φος, στοιχεῖα ποὺ ἢ συγκέντρωσή τους ἐπιτρέπει τὴν ἐρμηνεία τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος. Πιθανότητες ποὺ στηρίζονται στὴ δέσμη τῶν ὑποθέσεων ποὺ ἔχουμε συγκεντρώσει, ἀπὸ τὶς ὁ- ποῖες ὅμως δὲν πρέπει νὰ βγάλουμε ὀριστικὰ συμπεράσματα .	128
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	135

ΤΡΟΠΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

τοῦ Yves Renouard

Οἱ ἀντιδράσεις τοῦ ἀνθρώπου, ἀπαντήσεις στὶς ἀδιάκοπες προκλή- σεις τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ποὺ τὶς περισσότερες φορές τὸν γνωρίζει μόνον ἀπὸ τὴν πληροφόρηση. Πρέπει νὰ ξέρεις, γιὰ νὰ προβλέπεις καὶ νὰ ἐφοδιάζεις. Ἡ ἰδανικὴ πληροφόρηση: ἀ- κριβῆς, πλήρης, θετικὴ, γρήγορη καὶ συχνὰ ἀπόρρητη. Ἡ ψεύτικη εἶδηση, οἱ πιθανές της αἰτίες καὶ οἱ πιθανές της συνέ- πειες. Οἱ πνευματικοὶ καὶ τεχνικοὶ ὄροι τῆς μετάδοσης τῶν εἰ- δήσεων στὶς διάφορες περιόδους τῆς Ἱστορίας, σημαντικοὶ πα- ράγοντες ποὺ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ παραμελοῦνται στὶς ἱστορι- κὲς μελέτες. Δημόσια καὶ ἰδιωτικὴ πληροφόρηση. Δυὸ διαφο- ρετικοὶ τρόποι γιὰ νὰ μεταδοθεῖ μιὰ εἶδηση, παθητικὸς τρό- πος, ἐνεργητικὸς τρόπος.....	141
---	-----

<p>Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΙ Η ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΑΛΟΓΟΥ: 'Η πληροφόρηση στις πρωτόγονες κοινωνίες που δὲν εἶχαν στή διάθεσή τους γρήγορα μέσα μετακίνησης· ὀπτική και ἀκουστική σηματολογία· ἀναγκαστική ἀοριστία τῶν πρωτόγονων μέσων μετάδοσης, που βελτιώθηκαν σύντομα με τὸ συμπληρωματικὸ προφορικὸ μήνυμα· τὸ προφορικὸ μήνυμα και οἱ κίνδυνοι γιὰ παραμορφώσεις και διαφορετικὲς ἐρμηνεῖες . . . . .</p>	145
<p>Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΑΛΟΓΟΥ:</p> <p><i>Γενικά χαρακτηριστικά:</i> 'Η χρησιμοποίηση τοῦ ἐξημερωμένου ζώου γιὰ τὴν ταχύτερη μετάδοση τῶν εἰδήσεων. 'Η γραφή, καινούρια δυνατότητα γιὰ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἀποτυπώσει με ἀκρίβεια τὸ περιεχόμενο τοῦ μηνύματος που θέλει νὰ μεταδώσει. Τὸ ταξιδιωτικὸ περιστέρι, ἰδανικὸς τρόπος γρήγορης πληροφόρησης που χρησιμοποιεῖται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ λαοὺς που ζῆσουν νὰ διαβάζουν και νὰ γράφουν. 'Η 'Ανατολή και ἡ Δύση μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῆς μετάδοσης τῶν εἰδήσεων. Λόγοι ἀσφάλειας και ἐρμηνευτικῆς εὐκολίας κάνουν προτιμότερη τὴν χρησιμοποίηση ἀνθρώπινων ταχυδρόμων ἀπὸ τὴν χρησιμοποίηση ζώων. 'Η μεταμόρφωση μιᾶς συνήθειας σὲ ἡμιέπισημο ἢ ἐπίσημο λειτούργημα, ἡ ὀργάνωση τῆς συντεχνίας και ἡ ἀναζήτηση τῆς ἀποτελεσματικότητας . . . . .</p>	149
<p><i>Στὴν 'Ανατολή:</i> Πρώτη ὀργάνωση τακτικοῦ ταχυδρομείου ἀπὸ τοὺς 'Αχαιμενίδες βασιλιάδες τῆς Περσίας, σύστημα που υιοθετεῖται και τελειοποιεῖται στὴ Μέση 'Ανατολή και τὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου. Τὰ κρατικὰ ταχυδρομεῖα τῶν 'Ομευάδων τῆς 'Ισπανίας, τῶν Μαμελούκων, τῶν Γαζνεβίδων τῆς 'Ινδίας, τῆς μογγολικῆς Αὐτοκρατορίας . . . . .</p>	153
<p><i>Στὴ Δύση:</i> 'Η ἔννοια τοῦ κράτους: ἀνύπαρκτη στὰ βαρβαρικὰ βασιλεία τῆς Δύσης, που ἀγνοοῦν τὴν ὀργάνωση ἑνὸς ὁμογενοῦς συστήματος μετάδοσης τῶν εἰδήσεων . . . . .</p>	155
<p><i>'Επίσημη ὀργάνωση:</i> 'Η ὑπηρεσία τῶν παπικῶν ταχυδρόμων, πρώτη προσπάθεια στὴ Δύση γιὰ ἕνα τακτικὸ ταχυδρομεῖο. 'Οργάνωση τῶν βασιλικῶν σταθμῶν, που στὴν ἀρχὴ ἀνήκουν ἀποκλειστικὰ στὴν ὑπηρεσία τοῦ κράτους, κι ἔπειτα ἐξυπηρετοῦν και τοὺς ἰδιῶτες . . . . .</p>	155
<p><i>'Ιδιωτικὴ ὀργάνωση:</i> Οἱ ἰδιωτικὲς κοινότητες μπροστὰ στὸ πρό-</p>	

βλημα τῆς μεταφορᾶς χρημάτων ἢ εἰδήσεων. Ἐμφάνιση καὶ ἀνάπτυξη τῶν πρώτων ἰδιωτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἐταιρειῶν. . . .	157
<i>Ταχύτητα:</i> Αἰτίες τῆς διαφορετικῆς ταχύτητος στὴ μετάδοση τῶν εἰδήσεων: εὐσυνειδησία τοῦ ταχυδρόμου, φυσικὰ ἐμπόδια, μεταφορικὰ μέσα, καιρικὲς συνθήκες, τακτικὲς ἡμέρες ἀναχώρησης, ἀπρόβλεπτα γεγονότα. Τὸ θαλάσσιο ταχυδρομεῖο, ἡ ὀργάνωσή του, οἱ λόγοι ποὺ τὸ ἐμποδίζουν νὰ εἶναι τακτικόν. Ὁ πίνακας τοῦ Giovanni di Antonio da Uzzano καὶ ἡ μέση διάρκεια τῶν μετακινήσεων ἀπὸ τὸν ἕνα τόπο στὸν ἄλλο. Ὁ 15' αἰώνας, αἰώνας τῆς ἐπιτάχυνσης τῶν μετακινήσεων, ἐπειδὴ ἐπισκευάζονται καὶ συντηροῦνται οἱ δρόμοι, κατασκευάζονται τεχνικὰ ἔργα ποὺ ἐπιτρέπουν τὴν ὑπερνίκηση τῶν φυσικῶν ἐμποδίων καὶ ἀναδιοργανώνονται οἱ ταχυδρομικὲς ὑπηρεσίαι. .	161
<i>Τιμές:</i> Οἱ πλούσιοι ἄνθρωποι ἢ οἱ πλούσιαι κοινότητες ἔχουν γιὰ πολὺν καιρὸ τὸ ἀποκλειστικὸ προνόμιον τῆς μετάδοσης τῶν εἰδήσεων, ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα τοῦ ὑψηλοῦ κόστους τῆς ἀποστολῆς ἐνὸς ταχυδρόμου. Πρώτες ἰταλικὲς ἐταιρεῖαι καὶ συμμετοχὴ τοῦ κοινοῦ στὰ ἔξοδα ἐνὸς ταχυδρομικοῦ ὀργανισμοῦ, μὲ ἀντάλλαγμα τῆς μεταφορᾶς τῆς ἰδιωτικῆς ἀλληλογραφίας· ἡ ἴδια ἀρχή, σὲ μεγαλύτερη κλίμακα, υἰοθετεῖται στὸ ἐπίπεδο τῶν κρατικῶν ταχυδρομείων. Μείωσις τῆς τιμῆς μεταφορᾶς τοῦ ταχυδρομείου, ποὺ γίνεται ἔτσι προσιτὸ σὲ ὄλοένα μεγαλύτερο ἀριθμὸ ἰδιωτῶν	170
<i>Ἀποκλειστικότητα καὶ ἀπόρρητο τῶν εἰδήσεων:</i> Ἡ ἀποκλειστικότητα μιᾶς εἰδησιῆς, τὸ κυριότερον μέλημα τῶν περισσώτερων παραληπτῶν. Τὸ ἀπόρρητο, ὑποχρεωτικὸς σύντροφος τῆς ἀποκλειστικότητος, καὶ τὰ μέσα διαφύλαξίς του στὴν πληροφόρηση· προφορικὴ πληροφόρηση καὶ κρυπτογραφημένα μηνύματα.	173
<i>Ἡ παγκόσμια πληροφόρηση:</i> Οἱ πάπες καὶ οἱ τραπεζῖται, οἱ πρώτοι ποὺ διοργανώνουν, ἐπομένως καὶ ποὺ ἐπωφελοῦνται ἀπὸ τοῦτο, ἕνα διεθνὲς δίκτυον πληροφόρησης. Τὸ πρακτορεῖο εἰδήσεων, μιὰ ἰδιωτικὴ ἐταιρεία στὴν ὑπηρεσίαν ἄλλων ἐταιρειῶν. Ἡ πρεσβεῖα, μιὰ καινούρια μορφή πληροφόρησης, δημιουργία, στὴν ἀρχή, ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ποὺ γρήγορα υἰοθετεῖται ἀπὸ τὰ κράτη. Ἡ Ρώμη, τὸ πιὸ δραστήριον ταχυδρομικὸ κέντρο τῆς Ἰταλίας, ἴσως καὶ τῆς Εὐρώπης, τὸν 15' αἰώνα.	175
<i>Ἡ διάδοσις τῶν εἰδήσεων:</i> Ἡ ἀπληστία γιὰ εἰδήσεις συμβαδίζει	

μέ την πρόοδο μιᾶς παιδείας πού ἐξαπλώνεται ὁλοένα περισσό-
 τερο καὶ προκαλεῖ τὴ δημιουργία ἐνὸς συστήματος δημόσιας
 πληροφόρησης. Ἐπὶ τὰ βενετσιάνικα *avvisi* στὴν ἔντυπη ἐ-
 φημερίδα. Ἐνα καινούριο πρόβλημα πού θέτει ἡ διάδοση εἰδή-
 σεων ἀπὸ τὸν περιοδικὸ τύπο: ὁ ἔλεγχος τῆς πληροφόρησης
 ἀπὸ τὴν ἐξουσία. Ἐπὶ τὴν ἐπίσημη σύνθεση τῶν εἰδήσεων, πού
 ἐφαρμόζεται ἤδη ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση τοῦ τύπου στὴν Κίνα καὶ
 τὴν Ἰνδία, ὡς τὴ λογοκρισία τῶν γραπτῶν πού δημοσιεύονται
 στὴ Δύση. Ὁ ἐνημερωτικὸς τύπος στὴν Ἀγγλία 182

**Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΗΣΕ-
 ΩΝ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΜΗΧΑΝΗΣ:** Πολλαπλασιασμοὸς
 τῶν τρόπων μεταφορᾶς καὶ διάδοσης τῶν εἰδήσεων πού ἀφο-
 ροῦν ἓνα ὁλοένα εὐρύτερο κοινόν. Ἡ ἀτμομηχανὴ καὶ ἡ ἐφαρ-
 μογὴ τῆς στὸ σιδηρόδρομο: μιὰ ἐπανάσταση στὰ μέσα μετα-
 φορᾶς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν εἰδήσεων. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιο-
 μηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ἔχει ὡς συνέπεια τὴν ἀνάπτυξη τοῦ
 ταχυδρομείου καὶ κάνει τὰ ταχυδρομικὰ τέλη προσιτὰ σὲ ὅλους·
 τὸ γραμματόσημο, ἀπλοποίηση στὴν εἰσπραξὴ τῶν ταχυδρομικῶν
 τελῶν. Ὁ ἠλεκτρικὸς τηλεγράφος, μιὰ σημαντικὴ ἐφεύ-
 ρηση γιὰ τὴ γρήγορη μετάδοση τῶν εἰδήσεων. Ἡ αὐτοτυπία,
 τὸ τηλέφωνο, τὸ τηλέτυπο, ὁ κινηματογράφος, ἡ τηλεόραση,
 σύγχρονα μέσα μετάδοσης καὶ ἐνημέρωσης. 188

ΣΥΝΕΠΙΠΤΕΣ: Ἡ ἐκπληκτικὴ ἐξάπλωση τῶν μέσων ἐνημέρω-
 σης καὶ οἱ ὑπερβολὲς ἢ οἱ παραλείψεις πού συνεπιφέρει: ψεύ-
 τικες εἰδήσεις ἀπὸ λάθος, ἀμέλεια, βιασύνη ἢ σκοπιμότητα.
 Σταθερὲς ιδιότητες τῆς πληροφόρησης σήμερα καὶ στὸ παρελ-
 θόν, καὶ τὸ ἰδεῶδες πρὸς τὸ ὅποιο θὰ ἔπρεπε νὰ τείνει. 193

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 202

ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

τοῦ Jean Bottéro

Ὁ ἱστορικὸς τόπος καὶ ὁ ἱστορικὸς χρόνος, ὅπως τὰ ἐνοοῦσαν
 στὶς ἀρχὲς τοῦ ΙΘ' αἰώνα. Ἡ ἀφύπνιση τοῦ «ἱστορικοῦ πνεύ-
 ματος», πού θὰ προετοιμάσει τὸν ἐρευνητὴ νὰ ἀντιμετωπίσει
 τὰ ἀρχαῖα ἀξιοπερίεργα ἀντικείμενα ὡς πραγματικούς ἱστορι-
 κούς μάρτυρες. Δυὸ μεγάλες μεθοδολογικὲς ἐπιστῆμες, ἀπο-
 τέλεσμα συστηματικῶν ἐρευνῶν, πού προκάλεσαν τὴ δημι-

ουργία άλλων και κατέληξαν σέ γόνιμες και άποτελεσματικές ανακαλύψεις	205
Η ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ: Άπό τις γραπτές μαρτυρίες του παρελθόντος στή συγκριτική γραμματική και τήν ιστορική γλωσσολογία. Άναλογίες γραμματικής και λεξιλογίου μεταξύ όρισμένων γλωσσών, βάσεις για τήν ανακάλυψη φωνητικών και μορφολογικών νόμων που μάς επιτρέπουν νά αναχθούμε σέ μιá κοινή γλωσσική ρίζα και, πιθανόν, νά τήν ανασυνθέσουμε	210
Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ: Άπό τά έρείπια που είναι άντικείμενο εύσέβειας, θαυμασμού ή περιέργειας στα έρείπια που θεωρούνται κι αυτά μαρτυρίες. Γέννηση τής αρχαιολογικής τεχνικής και άφθονία τών άποδείξεων που προσφέρει στον ιστορικό. Φιλολογία και Άρχαιολογία, δυó συμπληρωματικές επιστήμες που ή μιá ζει άπό τήν άλλη, φωτίζει τήν άλλη. Οι άμοιβαίες συμβολές τους και τό έξαιρετικά πλούσιο πεδίο εξερεύνησης που προσφέρει ό αρχαιολόγος στο φιλόλογο	213
ΟΙ ΠΡΟ-ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΠΟΧΕΣ: Η σκοτεινή περίοδος που άπλωνόταν πριν άπό τήν ύπαρξη γραπτών μαρτυριών φωτίζεται ξαφνικά άπό τήν Άρχαιολογία τής Προϊστορίας. Οι καινούριες έννοιες που θα επιτρέψουν, τον ΙΘ' αιώνα, τή μελέτη τής περιόδου κατά τήν όποια ό άνθρωπος δε γνώριζε τή χρήση του μετάλλου. Πρός μιá σχετική χρονολογία που οδηγεί τον άνθρωπο άπό τή γέννησή του ως τήν κατάκτηση ενός πολιτισμού που θα γίνει ή αύγή τής Ιστορίας	219
ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΠΟΧΕΣ: Οι πρώτες γραφές, βασικά στοιχεία που επιτρέπουν μιá πιο λεπτομερειακή και άκριβη γνώση του παρελθόντος	222
<i>Ρώμη:</i> Το Έράκλειο και ή Πομπηία, δυó σημαντικές ανακαλύψεις που εγκαινιάζουν τήν εποχή τής Άρχαιολογίας και δίνουν μιá νέα διάσταση στήν ως τότε γνωστή γραπτή Ιστορία	223
<i>Η Ελλάδα:</i> Άνασκαφές που γίνονται για νά επιβεβαιώσουν τή γνωστή γραπτή Ιστορία φέρνουν στο φώς έναν άγνωστο προϊστορικό κόσμο που έξηγει ένα μεγάλο μέρος του χρόνου που είχε ξεχαστεί	224
<i>Η Άρχαία Αίγυπτος:</i> Μιá σημαντικότερη ανακάλυψη, ή άποκρυπτογράφηση τής ιερογλυφικής γραφής που, σέ συνδυασμό με τις προσπάθειες τών αρχαιολόγων, άνέσυρε άπό τό παρελθόν τριάντα αιώνες Ιστορίας και πολλές χιλιετίες Προϊστορίας . .	227

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<p><i>Ἡ Βιβλικὴ Ἀρχαιότητα:</i> Ἡ Βίβλος, πηγὴ τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἀλλὰ καὶ ἱστορικὸ τεκμήριον ἀνυπολόγιστης ἀξίας, τοῦ ὀποίου ἡ πραγματικὴ σπουδαιότητα ἀποκαταστάθηκε μὲ τὴ φιλολογικὴ ἀνάλυση. Ὁ ἱστορικὸς μπροστὰ στὸ δίλημμα ποῦ θέτει ἡ Βίβλος: αὐθεντικὴ ἀφήγηση ἢ συρφετὸς ἀπὸ μύθους καὶ διηγήσεις. Ἡ Πεντάτευχος, ἓνα ἐνιαῖο καὶ συνεκτικὸ ἔργο ἢ ἓνα «μωσαϊκόν»; Ὑποθέσεις καὶ ἀποδείξεις τοῦ J. Astruc ποῦ υἰοθετοῦνται ἀπὸ τοὺς συνεχιστὰς του: ἡ Πεντάτευχος, ἓνα συμπίλημα κειμένων ποῦ ἀπηχοῦν ἀφηγήσεις συγγραφέων ποῦ ἔζησαν σὲ διάφορα περιβάλλοντα καὶ ἐποχές. Ἀξία τῆς βιβλικῆς μαρτυρίας: πίνακας τῆς ἱστορίας τῆς σκέψης, ἀν ὄχι πίνακας τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Ἀρχαιολογικὲς ἀνακαλύψεις ποῦ ἐπιβεβαιώνουν, συμπληρώνουν ἢ ἐξηγοῦν τὶς ὑποθέσεις ποῦ διατυπώθηκαν μὲ ἀφορμὴ τὴ μελέτη τοῦ βιβλικοῦ κειμένου. Ἡ Ἀρχαιολογία τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς ἢ ἡ ἐμφάνιση ἐνὸς κόσμου ἄγνωστου ὡς τότε ποῦ ἐπανατοποθετεῖ τὸ Ἰσραὴλ σὲ ἓνα ἀλληλέγγυο καὶ συνεκτικὸ σύμπαν . . . . .</p>	232
<p><i>Ἡ Ἀρχαία Ἑγγύς Ἀνατολή:</i> Ἡ καινούρια ἀνακάλυψη τῆς Μεσοποταμίας, πρώτη ἀπὸ μιὰ σειρά ἀλυσιδωτῶν ἀνακαλύψεων. Ἀποκρυπτογράφηση τῆς σφηνοειδοῦς γραφῆς τῆς Μεσοποταμίας καὶ ἐπανεμφάνιση ἄγνωστων λαῶν, ξεχασμένων πολιτισμῶν καὶ θρησκειῶν ποῦ ἀγνοοῦσαμε· ἀρχαῖοι Πέρσες, Ἑλαμίτες, Σημίτες, Σουμέριοι, Χετταῖοι . . . . .</p>	240
<p><i>Ἡ ὑπόλοιπη ἀσιατικὴ ἡπειρος:</i> Οἱ ἀνασκαφὲς στὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ φέρνουν στὸ φῶς τὴν Ἰνδικὴ Προϊστορία. Οἱ ἀρχαιολογικὲς ἀνασκαφὲς στὴν Κίνα καὶ οἱ ἐλπίδες ποῦ γεννοῦν. Οἱ ἀνεκτίμητες ἱστορικὲς πληροφορίες τῶν κειμένων ποῦ ἀνακάλυψε ὁ P. Pelliot . . . . .</p>	255
<p><i>Ἡ Ἀμερικὴ:</i> Ἐνα παρελθὸν ὄχι πολὺ γνωστὸ ποῦ ἀνήκει ἀποκλειστικὰ στὴν καθαρὴ Ἀρχαιολογία . . . . .</p>	259
<p>Ὁ σημερινὸς φιλολογικὸς καὶ ἀρχαιολογικὸς ἀπολογισμὸς, ἓνα μῆθημα μετριοφροσύνης . . . . .</p>	260
<p>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ . . . . .</p>	263

ΜΕΡΙΚΑ ΚΑΘΟΔΗΓΗΤΙΚΑ ΝΗΜΑΤΑ
ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

τοῦ *Pierre Marot*

Ἡ πρωταρχικὴ σημασία τῆς βιβλιογραφίας γιὰ τὶς ἱστορικὲς ἐρ- γασίαις	267
ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ. Η ΛΕΞΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ: Ὁ πρῶτος στόχος τῶν καταλόγων βιβλιοθηκῶν: νὰ βοηθήσουν νὰ βρεθῆι τὸ βιβλίον ἐνὸς συγκεκρι- μένου συγγραφέα, καθὼς καὶ τὰ ἔργα ποὺ ἔχουν γραφτεῖ γιὰ ἓνα ὀρισμένο θέμα. Διάδοση τοῦ ἔντυπου βιβλίου καὶ ἀνάγκη γιὰ τὸν ἐκδότη νὰ τυπώσῃ ἓναν κατάλογο τῶν βιβλίων ποὺ ἔ- χει ἐκδώσει. Ἐξέλιξη καὶ χρῆση τῆς λέξης βιβλιογραφία . . .	267
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΕΣ: Δυσκολία νὰ ἐνημερωθοῦν, ἀ- πουσία μεγάλων βιβλιοθηκῶν, διασπορὰ τῶν ἐκδοτικῶν κέν- τρων: τὰ μεγαλύτερα ἐμπόδια ποὺ συναντοῦν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅ- σοι ἔλκονται ἀπὸ τὴ χίμαιρα μιᾶς διεθνούς βιβλιογραφίας. Ἡ εὔρετηρίαση τῶν βιβλιοθηκῶν, ὁ μόνος πρακτικὸς τρόπος γιὰ νὰ γίνῃι προσιτὴ ἡ διεθνὴς βιβλιογραφία	271
ΕΘΝΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΕΣ (ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΡΕ- ΧΟΥΣΕΣ): Πρῶτες ἀπόπειρες ἐθνικῶν βιβλιογραφιῶν. Τρέ- χουσες καὶ ἀναδρομικὲς βιβλιογραφίαι. Ἐνα ὑπόδειγμα σύγ- χρονης ἐθνικῆς βιβλιογραφίας, ἡ <i>Βιβλιογραφία τῆς Γαλλίας</i> . .	273
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ: Εὔρετηρία ποὺ ἀφοροῦν τὸν περιοδικὸ τύπο	276
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΕΡΓΩΝ: Κατάλογοι ποὺ τὶς περισσότερες φορὲς συγγενεῦν μετὰ τὴ βιβλιοφιλία	277
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΩΝ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑ- ΦΙΚΟΙ ΟΔΗΓΟΙ: Σύνθεση εὔρετηρίων ποὺ δίνουν μιὰ ἐξαν- τλητικὴ βιβλιογραφία τῶν βιβλιογραφιῶν ἢ τῶν δημοσιεύσεων ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ παίξουν τέτοιο ρόλο. Ὁ βιβλιογραφικὸς ὁδηγός, ἓνας κατάλογος ποὺ περιέχει τὰ βασικὰ ἔργα κατὰ εἴ- δη, γενικὰ θέματα καὶ εἰδικούς κλάδους	277
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΡ- ΓΑΣΙΕΣ: Ἡ βιβλιογραφία, ἓνα ἐργαλεῖο δουλειᾶς δύσχροστο ἀλλὰ ἀπαραίτητο σὲ κάθε ἐρευνητῇ	279

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ: 'Η πρακτική ὀργάνωση τῶν ἐργαλείων δουλειᾶς ποῦ βοηθοῦν τὴν ἔρευνα: δημόσιες βιβλιοθήκες, ἀρχεῖα, ἐπιστημονικὲς ἐταιρεῖες, συλλογὲς ποῦ ἐκδίδονται ἀπὸ ὁμάδες ἔρευνας ἢ ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα	281
ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ: 'Η ἰδανικὴ βιβλιογραφία: μιὰ βιβλιογραφία ποῦ θὰ ἀπέριπτε ὅλα τὰ ἀχρησता ἢ περιττὰ στοιχεῖα, θὰ κατέγραφε μόνο ὅ,τι εἶναι χρήσιμο, θὰ συνοδεύταν ἀπὸ μιὰ ἀξιολόγηση τῶν καταλογογραφημένων ἔργων καὶ θὰ ἦταν ἐκλεκτικὴ καὶ κριτικὴ.	283
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: 'Η συμβολὴ τῶν περιοδικῶν στὴ γνώση τῆς τρέχουσας παραγωγῆς, μιὰ συμβολὴ συμπληρωματικὴ στὸ ἔργο τῶν βιβλιογραφιῶν	285
ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑΣ: 'Εγχειρίδια καὶ ἐγκυκλοπαίδειες δίνουν τὰ πρῶτα πληροφοριακὰ στοιχεῖα ποῦ προσανατολίζουν μιὰ ἔρευνα	287
ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ. ΟΔΗΓΟΙ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑΣ: 'Εργα γενικοῦ προσανατολισμοῦ καὶ γενικοὶ ὁδηγοὶ	288
ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ: Τὰ μεγάλα εὐρετήρια ποῦ μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἀγκαλιάσουμε τὸ σύνολο τῶν θεμάτων ποῦ ἀφοροῦν τὴν κλασικὴ 'Αρχαιότητα, τὸ Μεσαίωνα ἢ ὀρισμένους ἐπιμέρους τομεῖς τρέχουσας καὶ ἀναδρομικῆς βιβλιογραφίας.	290
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: 'Ιστορία τῆς Βίβλου, 'Ιστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ, 'Ιστορία τῆς 'Εκκλησίας: ἓνα ἀπέραντο πεδίο ἔρευνῶν, κοινὸ πεδίο καὶ γιὰ τὴν ἱστοριοδιψία.	293
ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ: Γενικοὶ κατάλογοι καὶ ἐπιμέρους ἔργα	297
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: "Ἐνα ὑλικὸ ὑπερβολικὰ εὐρὺ γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ καταρτιστοῦν γενικὰ βιβλιογραφικὰ ὄργανα. 'Εθνικὲς ἱστορικὲς βιβλιογραφίες ποῦ καλύπτουν τὸ πῶς περιορισμένο πλαίσιο μᾶς συγκεκριμένης χώρας	298
ΕΘΝΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΕΣ: 'Απολογισμὸς τῶν σημερινῶν πραγματοποιήσεων	239
ΤΟΠΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΕΣ: "Ἐνα εἶδος βιβλιογραφίας πολλὲς φορὲς ἀπαραίτητο, ἀλλὰ πολὺ συχνὰ χωρὶς συνοχή, ἐξαιτίας τῆς ἀπειρίας τῶν θεμάτων ποῦ θίγει.	302
ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΕΣ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΕΣ ΠΗΓΕΣ: ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ	

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ: Εύρετήρια εξαιρετικά πολύτιμα: οί βιβλιογραφίες άρχαιών και χειρογράφων τών βιβλιοθηκών. 'Επιμέρους βιβλιογραφίες κατά θεματικές κατηγορίες ή κατά χώρες προαναγγέλλουν τήν κατάρτιση ενός γενικού καταλόγου πού θά ήταν εξαιρετικά ώφέλιμος.	302
ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ: Βιβλιογραφίες τών βοηθητικών έπιστημών τής 'Ιστορίας	305
Ο RENOAN, ΚΑΛΟΣ Ή ΚΑΚΟΣ ΠΡΟΦΗΤΗΣ; Μπορεί ό ιστορικός νά λυγίσει κάτω άπό τό βάρος τών έργασιών πού συσσώρευσαν οί γενιές;	306
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	307

ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

του *Michel François*

'Η άλληλεγγύη, τό πιό άποτελεσματικό όπλο του Ιστορικού. . . .	309
ΜΑΤΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΙΣΩ: Πρώτοι σκοποί στους όποιους έτεine ή συλλογική όργάνωση τής ιστορικής έρευνας: συσσώρευση άποδείξεων ή έπιχειρημάτων για τήν υπεράσπιση γενικών ή ιδιωτικών συμφερόντων. 'Η 'Ιστορία τόν ΙΗ' και ΙΘ' αιώνα, μιá έπιστήμη πού ώριμάζει με τήν άρχή τών έθνικοτήτων και δίνει στο νεογέννητο κράτος ένα παρελθόν πού του χρειάζεται για νά στήσει πάνω του τά θεμέλιά του. Πρώτες ιστοριοδιφικές έταιρείες, πρώτες άνιδιοτελείς έρευνες.	311
ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ: 'Ιδιωτικά ή κρατικά ιδρύματα πού ένθαρρύνουν τή σύγχρονη ιστορική έρευνα. 'Ο συντονισμός τών προσπαθειών και τών άποτελεσμάτων πού ύπαγορεύει ή ποιικιλία τών έρευνών και ό όγκος του ύλικού πού άπαιτούνται για τίς κοινωνιολογικές και οικονομικές μελέτες, και ή σύγχρονη 'Ιστορία	314
Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ: 'Οργάνωση τής διεθνούς έρευνας	318
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	322

ΠΩΣ ΕΝΝΟΟΥΜΕ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ

του *Henri-Irénée Marrou*

- Ἡ Ἱστορία δὲν μπορεῖ νὰ χωριστεῖ ἀπὸ τὸν ἱστορικὸν 325
- ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ:** Ὁ χρόνος πού ξαναβρίσκεται· μιὰ ἀνάσταση τοῦ χαμένου χρόνου· ἡ ἀνασύνθεσή του, σύμφωνα μὲ τὸ ρυθμὸ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ ὄχι τὸν ἀρχικό, δικό του ρυθμό, πού φωτίζεται ἀπὸ τὶς συνέπειες τοῦ γεγονότος —συνέπειες ἀγνωστες στὰ ἄτομα πού πῆραν μέρος ἀλλὰ γνωστές στὸν ἱστορικὸ— καὶ ἀλλοιώνεται ἀπὸ τὴν προβολὴ τοῦ παρόντος στὸ παρελθόν ἢ ἀπὸ τὴν ἐρμηνεία τῆς τεχνικῆς μαρτυρίας 326
- ΤΟ ΝΕΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ:** Παραδοσιακὴ ἀντίληψη γιὰ τὸ ἱστορικὸ γεγονός πού εἶναι ἄξιο μελέτης: πολιτικὸ, διπλωματικὸ ἢ στρατιωτικὸ γεγονός, καὶ ἡ ἐξέτασή του «ἐπὶ ἀνωτάτου ἐπιπέδου». Τὰ στενὰ πλαίσια τῆς κλασικῆς Ἱστορίας σπᾶνε, κι ἔρχεται στὸ φῶς ἕνα συλλογικὸ ὑπόστρωμα. Αἰτίες καὶ σκοποὶ τῆς σύγχρονης ἱστορικῆς ἐρευνας· οἱ ἀπειρες ἐπιμέρους ἐρευνες, τῶν ὁποίων τὰ συγκεντρωμένα συμπεράσματα θὰ δημιουργήσουν τὴ μεγάλη Γενικὴ Ἱστορία τῶν Πολιτισμῶν 331
- ΟΙ ΔΥΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:**
- Ἐνασύνθεση ἐνὸς γίνεσθαι ἢ ἀνάκτηση ἀξιῶν 336
- Γένεση καὶ γίνεσθαι:* Ἀναζήτηση τῶν σταθμῶν πού ὀδηγοῦν ἀπὸ τὸ ἕνα γεγονός στὸ ἄλλο, ἐξήγηση αὐτῆς τῆς διαδοχῆς καὶ ἀπόδειξη τῆς ἐνότητος πού ὑπάρχει μέσα στὴν κίνησή της, ἢ ἡ γνώση τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τοὺς παράγοντες πού πῆραν μέρος στὴν ἐξέλιξη καὶ τὴν τελειώσή του. Ἡ ἱστορικὴ κληρονομιά καὶ οἱ ἀπόηχοι τοῦ παρελθόντος μέσα στὸ παρόν. Πιθανές ἀλλὰ ποτὲ βέβαιες σχέσεις αἰτίων καὶ αἰτιατῶν. Ἡ ἀνάγκη γιὰ ἀναδρομικὴ ἀνάλυση σὲ κάθε ἱστορικὴ ἐρευνα, ἀκόμα κι ὅταν αὐτὴ περιορίζεται στοὺς νεώτερους χρόνους 336
- Ἀνάκτηση ἀξιῶν: Τὸ ἱστορικὸ γεγονός θεωρημένο αὐτὸ καθἑαυτό, γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, κι ὄχι πιά σὰν ἐπιμέρους παράγοντας ἐνὸς γίνεσθαι. Ἐρευνα τοῦ ρόλου καὶ τῆς σημασίας πού ἔχει

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<p>ή εξέταση του γεγονότος και το γεγονός: περιέργεια, έγκω- τρική βιογραφία, ήθικη φυγή, φόβος τής μοναξιάς, επιθυμία για πειραματισμούς και ανάγκη για βαθύτατη ταύτιση με την κοινωνία των ανθρώπων. 'Η 'Ιστορία, τροφή για τή σκέψη, όρ- γανο για τὸ διαλογισμό, βοήθεια για τὴν απόφαση. Μία ανά- κτηση τῶν ἀξιών τοῦ παρελθόντος, πού τὴν καθιστᾶ δυνατὴ ἡ γνώση τῶν πολλαπλῶν παραγόντων πού συνέβαλαν στὴν ἐπε- ξεργασία τῆς. Τὸ γεγονός αὐτὸ καθ'αυτὸ, γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, ἢ ὡς σταθμὸς στὸν ἀτέλειωτο δρόμο τῆς ἀνθρώπινης ἐξέλιξης, δυὸ μέθοδοι φαινομενικᾶ ἀντιφατικῆς πού ὡστόσο ἀλληλοσυμ- πληρώνονται. ....</p>	344
<p>ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ; Τὸ πρῶτο καθήκον τοῦ σύγ- χρονου ἱστορικοῦ: ἡ ἐκλογή, ἡ ἀναγκαστικὴ ἐπιλογή ἀνάμεσα στὸ ἀξιοσημειώμενο ἱστορικὸ γεγονός και τὸ ἀπλὸ ἀνέκδοτο. Τὸ ἱστορικὸ γεγονός, ἓνα γεγονός πού ὁ ἱστορικὸς κρίνει ἀξιο- αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος. Οἰκοδόμησι τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος: μιὰ ἀνασύνθεσι στηριγμένη στὴ γνώση τοῦ «μοναδικοῦ», πού κι αὐτὸ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ πραγματικότητι γενικοῦ χαρακτή- ρα, ἢ ἡ ἀνάγκη γιὰ τὴν ἀνασύνθεσι ἑνὸς περίπλοκου κόσμου γύρω ἀπὸ τὸ γεγονός πού μᾶς παραδίδει ἡ ὕλική μας τεκμηρί- ωσι . . . . .</p>	362
<p>ΤΑ ΔΙΑΔΟΧΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: 'Η διαδικασία τῆς συγκέντρωσις τῶν στοιχείων πού ἀποτελοῦν τὴν ἱστορικὴ γνώση . . . . .</p>	371
<p>'Ο ἱστορικὸς και οἱ ἀρετῆς του: 'Ιδανικὸ πορτρέτο τοῦ ἱστορικοῦ. Προσωπικῆς ἀρετῆς πού θὰ βοηθήσουν τὸν ἱστορικὸ νὰ ἀνακα- λύψῃ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ παρελθόντος και ἐπίκτητες ἀρε- τῆς πού θὰ συμπληρώσουν ἓνα ὀρισμένο ψυχολογικὸ τύπο, χαρακτηριστικὸ τοῦ λειτουργήματος αὐτοῦ. . . . .</p>	372
<p>'Η τέχνη νὰ θέτῃς τὰ προβλήματα: "Οροι πού καθορίζουν τὴ σω- στὴ ἐκλογή τοῦ θέματος μιᾶς ἱστορικῆς μελέτης. 'Απὸ τὴν ἀ- φηρημένη ἱστορικὴ πορεία στὴ συγκεκριμένη . . . . .</p>	378
<p>'Η 'Ιστορία γίνεται με πηγῆς: Ποιὰ γραπτὰ μνημεῖα θὰ τὸν βοηθή- σουν νὰ ἀπαντήσῃ στὸ ἐρώτημα πού θέσῃ; πού και πῶς θὰ τὰ βρεῖ; πρωταρχικὴ φροντίδα τοῦ ἱστορικοῦ, πού ὀφείλει νὰ ἀπο- δεῖξῃ τὴν ὑπόθεσι πού προτείνει, ἀν θέλει νὰ κάμῃ πραγματι- κὰ ἱστορικὸ ἔργο. 'Η εὐρετικὴ, και τὸ πεδίο ἔρευνας πού προσ- φέρει. 'Η ἔννοια τῆς πηγῆς πού μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ, μιὰ</p>	

έννοια πού μπορεί νά ἐπεκταθεῖ ἀπεριόριστα, μὲ μοναδικὸ ὄριο τῆ σκέψη τοῦ ἱστορικοῦ	383
Η ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΑ, ΘΕΡΑΠΕΙΑΙΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: Οἱ βο- ηθητικὲς ἐπιστῆμες τῆς Ἱστορίας, ἀφανεῖς ἀλλὰ ἀπαραίτητοι προπαρασκευαστὲς στὴν ἐπεξεργασία τῆς Ἱστορίας, πού εἶναι ἡ ἀτομικὴ σύνθεση γενικῶν γνώσεων συσσωρευμένων ἀπὸ ἱστο- ριοδίφες κάθε εἶδους	387
Ο ΣΥΝΑΦΗΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜ- ΠΑΘΕΙΑΣ: Συνθῆκες γιὰ τὴν ἐπεξεργασία τῶν πηγῶν πού ἔ- χουν συγκεντρωθεῖ: ἀβεντικότητα τῶν πηγῶν, ἀκριβὴς κατα- νόηση τοῦ νοήματός τους, σωστὴ ἐκτίμηση τῆς ἱστορικῆς τους ἀξίας. Ἡ κριτικὴ τῶν πηγῶν: ἐξωτερικὴ κριτικὴ, ἐσωτερικὴ κριτικὴ. Μιὰ ἀντικειμενικὴ κριτικὴ πού μετριάζεται ἀπὸ τὴ συμπάθεια γιὰ τὸ θέμα του, ἀπαραίτητὴ στάση τοῦ ἱστορικοῦ στὴ διάρκεια τῶν ἐρευνῶν του. Τεχνικὲς ἐξειδικεύσεις καὶ προσωπικὲς τάσεις, ἓνα σύνολο πού καθιστᾷ τὸν ἱστορικὸ ἱκανὸ νὰ δυσπιστεῖ ἀλλὰ καὶ νὰ κατανοεῖ. Τὸ ὄδυνηρὸ καθῆκον τοῦ ἱστορικοῦ: νὰ ἐπεξεργάζεται μιὰ ὑπόθεση καὶ νὰ εἶναι καταδι- κασιμένος νὰ ἐλέγξει μόνος του τὴν ἀξία της.	392
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΓΝΩΣΗ: Ἐρευνα τοῦ βαθμοῦ ἀξιοπι- στίας πού προσφέρει μιὰ μαρτυρία. Ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια, ἓνα σύμπλεγμα ἀπὸ ὑποκειμενικότητα καὶ ἀντικειμενικότητα πού ἀπορρέει ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ γεγονός ὅπως τὸ βλέπει ὁ ἱστορικὸς	401
ΓΝΩΡΙΖΩ=ΚΑΤΑΝΟΩ ΚΑΙ ΕΞΗΓΩ: Ἀνάλυση καὶ σύνθεση τῶν στοιχείων πού θά συμβάλουν στὸ σχηματισμὸ τοῦ ἱστορι- κοῦ γεγονότος, αὐτῆς τῆς ἀνθρώπινης πραγματικότητας πού εἶναι ἀναπόσπαστα δεμένη μ' ἓναν ἀστερισμὸ ἀξιῶν πού περι- στρέφεται γύρω της καὶ τῆς δίνει τὴ σημασία της. Ἀνασύν- θεση τοῦ συνόλου τῶν ἐνδεικτικῶν γεγονότων πού ὀδηγοῦν σὲ μιὰ ἔννοια, ἐξέταση τῆς ἐξέλιξης αὐτῆς τῆς ἔννοιαις καὶ ἀναζή- τηση τῶν σχέσεων πού μποροῦν νὰ ἐνώσουν ἐνδεικτικὰ σύνο- λα καὶ ἐξελικτικὲς σειρὲς. Δυσκολίες καὶ κίνδυνοι πού παρα- μονεύουν τὸν ἱστορικὸ καὶ μεγαλώνουν ὅσο προχωρεῖ ἡ προ- σπάθειά του γιὰ σύνθεση. Ἡ συλλογικὴ ἐρευνα, ἡ μόνη ἐγγύη- ση γιὰ μιὰ ἱστορικὴ ἐργασία ὅσο τὸ δυνατόν ἀκριβέστερη. . .	404
Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ: Ἡ Ἱστορία, γνώση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, στὴν ὑπηρεσία τῶν	

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<p>ἄλλων ἀνθρώπων ἢ ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ δημοσιεύονται τὰ προβλήματα ποὺ ἔχουν λυθεῖ ἀπὸ τὸν ἐρευνητὴ, ὁ ὁποῖος πολὺ συχνά, ὑπνωτισμένος ἀπὸ ὅ,τι τοῦ μένει νὰ κάμει ἀκόμα, δὲ σκέφτεται νὰ ἀνακοινώσῃ ὅ,τι ἔχει ἤδη κάμει. . . . .</p>	413
<p>Τὸ ἱστορικὸ βιβλίον: Τὸ βιβλίον, φυσιολογικὴ κατάληξις στὴν ὁποία ἀποβλέπει ἡ συγκέντρωσις τῶν πηγῶν. Ὁ ἱστορικός, μπροστὰ στὴν τελευτή καὶ ἐπικίνδυνη δυσκολίᾳ: νὰ μεταφράσῃ γιὰ τοὺς ἄλλους ὅ,τι μπόρεσε νὰ κατανοήσῃ, χωρὶς νὰ προδώσῃ οὔτε τὴ σκέψιν του οὔτε τὰ γεγονότα. Οἱ πολιτικὲς εὐθύνες τοῦ ἱστορικοῦ . . . . .</p>	417
<p>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ . . . . .</p>	422